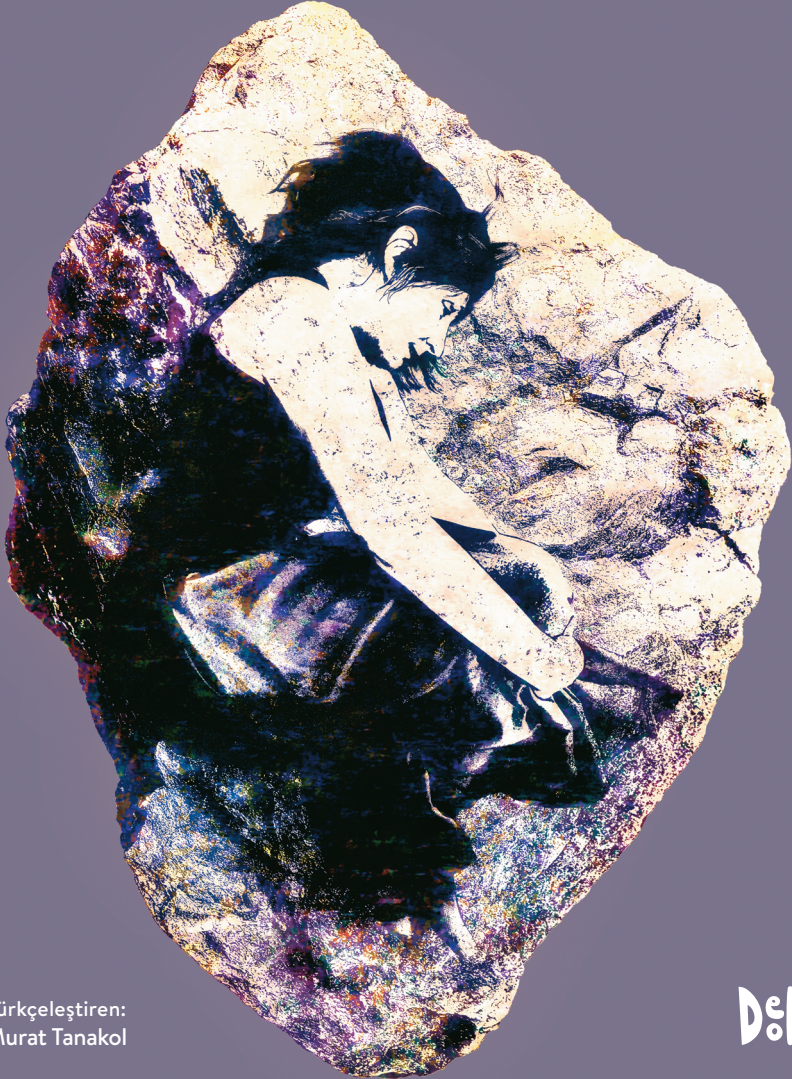


Elena Garro

Geleceğin Anıları



Türkçeleştiren:
Murat Tanakol

Delij

Elena Garro

1916 doğumlu Elena Garro, Meksika'nın 20. yüzyıldaki en önemli yazarlarından. UNAM'da (Universidad Nacional Autónoma de México) edebiyat eğitimi aldı. Önce oyun yazarı olarak *Un hogar sólido y otras piezas en un acto* [Sağlam Bir Ev ve Diğer Tek Perdelik Piyesler](1958) adlı eserindeki oyunlarla tanındı. Bu kitaba adını veren eser, Jorge Luis Borges ve Adolfo Bioy Casares'in *Fantastik Edebiyat Antolojisi*'ne dâhil edildi. Eserleri arasında ayrıca *La semana de colores* [Renkler Haftası], *Andamos huyendo Lola* [Kaçıyoruz, Lola], *Testimonios sobre Mariana* [Mariana Hakkında Tanıklıklar], *Reencuentro de personajes* [Karakterler Buluşması], *La casa junto al río* [Nehrin Kenarındaki Ev], *Y Matarazo no llamó* [Matarazo da Aramadı], *Ines, un corazón en un bote de basura* [İnes, Çöp Kovasında Bir Kalp], *Revolucionarios Mexicanos* [Meksikalı Devrimciler] ve *El accidente y otros cuentos* [Kaza ve Diğer Hikâyeler] öne çıkar.

Uluslararası alanda en tanınmış eseri *Geleceğin Anıları* romanıdır. Garro bu romanıyla 1963 Xavier Villaurrutia Ödülü'nü aldı. 1972'den sonra ülkesinden ayrılarak ABD, İspanya, Fransa, İsviçre ve Japonya'da yaşadı; eserleri daha sonra bu ülkelerin dillerine çevrildi.

Murat Tanakol

Murat Tanakol 1959'da Bolu'da doğdu. Kabataş Erkek Lisesi'nin ardından Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden mezun oldu. Finans sektöründe çalışıp emekli oldu. Uzun yıllardır roman ve yetişkinlere hitap eden çizgi roman çevirileri yapıyor. Ricardo Piglia'nın *Son Okur*, *Kurmaca ve Eleştiri*, Paco Roca'nın *Ev*, Alejo Carpentier'in *Bu Dünyanın Krallığı* ve *Aydınlanma Çağı*, Antonio Altarriba'nın *Uçma Sanatı*, *Kırık Kanat* ve *Ben, Katil*; Antonio Muñoz Molina'nın *Merdivendeki Ayak Seslerin* ve *Uzayıp Giden Bir Gölge Gibi* adlı eserleri çevirdiği kitaplar arasında yer almaktadır.

GELECEĞİN ANILARI

© 2023, Tudem Yayın Grubu
1476/1 Sok. No:10/51 Alsancak-Konak/İZMİR

metin hakları © 1963, Elena Garro
© 2021, Roberto Tabla, mülkiyet haklarının sahipliği
© 2022, Penguin Random House Grupo Editorial, S.A. de C.V. (México)

İlk baskı 1963 yılında *Los recuerdos del porvenir* adı ile Editorial Joaquín Mortiz tarafından yapılmıştır.

Bu kitabın Türkçe yayın hakları, Penguin Random House Grupo Editorial, S.A. de C.V. (México) aracılığıyla alınmıştır.

YAZAR: Elena Garro
TÜRKÇELEŞTİREN: Murat Tanakol
EDİTÖR: Seza Özdemir
DÜZELTİ: Ayşegül Utku Günaydın
KAPAK TASARIMI: Khosro Astari
GRAFİK UYGULAMA: Aslı Kurt

BASKI VE CİLT: Ertem Basım Yayın Dağıtım San. Tic. Ltd. Şti.
Başkent Organize San. Bölgesi 22 Cad. No:6 Malıköy, Temelli/Ankara
Tel: 0312 640 16 23

Birinci Baskı: Eylül 2024 (2000 adet)

ISBN: 978-625-6084-01-8
Yayınevi sertifika no: 45041
Matbaa sertifika no: 48083

Tüm hakları saklıdır. Bu yayının hiçbir bölümü, yayıncının önceden yazılı izni olmaksızın tekrar üretilemez, bir erişim sisteminde tutulamaz, herhangi bir biçimde elektronik, mekanik, fotokopi, kayıt ya da diğer yollarla iletilemez, çoğaltılamaz.

DELİDOLU, Tudem Eğitim Hizmetleri San. Tic. AŞ'nin tescilli markasıdır.

Elena Garro

Geleceğin Anıları

Türkçeleştiren: Murat Tanakol

Deli

José Antonio Garro'ya...

BİRİNCİ KISIM

1

Buradayım, bu görünürdeki taşın üstünde oturuyorum. Sadece belleğim biliyor içindekini. Ona baktıkça hatırlıyorum ve suyun suya kavuşmak istemesi gibi ben de böyle melankolik, toza toprağa bulanmış, her yanını ot bürümüş, içine kapanmış hâlimle, anılara ve onların değişken yansımasına mahkûm görüntümde kendimle karşılaşmaya geldim. Ona bakıyorum ve kendimi görüyorum, çoğalan renklerine, zamanlarına dönüşüyorum. Bir sürü gözüm ben, eskiden de öyleydim. Ben sadece anıyım, bana ait bir anı.

Bu yükseklikten kendime bakıyorum. Koskocaman, kupkuru bir vadide uzanmışım. Etrafım sarp dağlar ve vahşi kurtlara yurt olmuş sarı düzlüklerle çevrili. Evlerim alçak, beyaz boyalı, çatıları mevsimin kurak ya da yağışlı oluşuna göre ya güneşten kavrulmuş gibi ya da parlıyor. Anılarımda bana bugünmüş gibi acı veren günler var. Belleğim olmasın isterdim ya da yumuşacık toprağa dönüşeyim de bu kendime bakma mahkûmiyetinden kaçıp kurtulayım. Başka zamanları da gördüm; kuruldum, kuşatıldım, fethedildim, orduları buyur etmek için süslendim. Macera ve kargaşanın yaratıcısı savaşın tarif edilmez hazzını tanıdım. Sonra beni uzun süre rahat bıraktılar. Bir gün ortaya yeni savaşçılar çıktı, beni yağmalayıp yerimden ettiler. Çünkü benim de yeşil ve aydınlık bir vadide kolay elde edildiğim bir zaman oldu. Ne zaman ki davullarıyla ve genç generalleriyle başka bir ordu girip ganimet olarak beni suyu bol bir dağa kaldırdı, orada şelalelerin ve yağmurların bolluğunu tanıdım. Birkaç yıl orada kaldım. Devrim can çekişirken son bir ordu, bozguna uğrayıp beni bu susuz yerde bıraktı gitti. Evlerimin çoğu yakıldı, sakinleri de yangından önce kurşuna dizildi.

Meydanlarımdan ve sokaklarımdan geçen, deliye dönmüş atları ve ayakları yerden kesilerek kapıp götürülen kadınların korku dolu çığlıklarını hâlâ hatırlıyorum. Onlar gözden kaybolup alevler küle döndüğünde gençler kös kös, betleri benizleri atmış ve kargaşaya dâhil olmadıkları için kızgın yüzlerle kuyuların ağzında belirlemeye başladılar.

Benim halkım esmer tenlidir. Beyaz şal ve patiska sandalet giyer. Ya altın kolye takar boynuna ya pembe ipekten mendil bağlar. Ağırkanlıdır, az konuşur, gökyüzüne dalar gider. Akşamları güneş batarken şarkı söyler.

Cumartesi günleri kilisenin badem ağaçlarıyla gölgelenen dış avlusu, aracı tüccarlar ve satıcılarla dolar. Boyalı içecekler, renkli kurdeleler, altın boncuklar, pembe mavi kumaşlar güneşte parlar. Hava yanık yağ ve odun kömürü çuvalı kokularını iliklerine kadar içine çeker, sonra da ağızlarından salya, kusmuk, alkol ve eşek ahır kokusu yayılır. Geceleri havai fişekler ve kavgalar patlar; kurumaya bırakılmış mısır koçanı yığınlarının ve gaz lambalarının yanı başında palalar ışıldar. Pazartesi sabahları erkenden gürültücü istilacılar, arkalarında belediyenin toplayacağı birkaç ölüyü bırakıp çekilirler. Kendimi bildim bileli bu böyle.

Hinthurması dikili ağaçlık bir meydanda birleşir ana sokaklarım. Onlardan biri, Cocula çıkışında kaybolana dek aşağı doğru uzar gider; merkezden uzaklaştıkça taş döşeli yollar seyrekleşir; sokak çamura batmaya başladıkça iki yanındaki düzlenmiş arazide boyu iki, üç metrelik evler yükselir.

Bu sokakta büyük, taş bir ev, girişinde dik açılı bir veranda ve yeşilliklerle kaplı toprak bir bahçe var. Orada zaman geçmez: Onca gözyaşından sonra hava orada asılı kaldı. Moncada Hanımefendi'nin bedenini çıkardıkları gün birisi, kimdi hatırlamıyorum, dış kapıyı çekti ve hizmetçilere veda etti. O zamandan beri manolyalar kendi başına buyruk çiçekleniyor, yabani otlar avludaki taşları örtüyor; pi-

yanıyla tablolar arasındaysa uzun gezintiler yapan örümcekler var. Gölge veren palmyelerle koridorun kemerlerinde çınlayan sesler öleli çok oluyor. Yarasalar aynaların altın kaplama çerçevelerinin taç kıvrımlarına yuva yapıyor ve *Roma* ile *Kartaca* karşı karşıya, olgunlaştıkça düşen meyvelerle yüklüleri hâlâ. Sadece unutulmuşluk ve sessizlik. Yine de anılarımda güneşin aydınlattığı bir bahçe, cıvıllı cıvıllı kuşlar, insanlar ve bağırış çağırışlarla dolu sokaklar var. Dumanı tüten bir mutfak ve jakarandaların mor gölgesine uzanmış bir masada Moncada ailesinin kahvaltısı eden hizmetçileri.

Sabahı yırtan bir çığlık kopuyor:

“Köküne kibrit suyu dökceğim senin!”

“Ben hanımefendinin yerinde olsam bu ağaçları söktürüp attırardım,” diyor Félix, hizmetçilerin en kıdemlisi.

Nicolás Moncada, *Roma*'nın en yüksek dalında ayakta, *Kartaca*'nın kollarından birine ata biner gibi oturmuş, ellerini inceleyen kardeşini, Isabel'i izliyor. Kız, *Roma*'nın sessizliğe yenileceğini biliyor.

“Çocuklarının kafasını keserim.”

Kartaca'da birbirine dolanmış gür yapraklar arasına sızmış gökyüzü parçaları var. Nicolás ağaçtan inip balta bulmak için mutfağa seğirtiyor ve yine koşarak kardeşinin oturduğu ağacın altına dönüyor. Isabel yukarıdan sahneyi izliyor, acele etmeden daldan dala basarak yere kadar iniyor; sonra dikkatle bakıyor Nicolás'a; o da elinde silahıyla şaşkın, kalakalıyor. Juan, üç kardeşin en küçüğü, ağlamaya başlıyor.

“Nico, onun kafasını kesme!”

Isabel ağır ağır uzaklaşıyor, bahçeyi geçip kayboluyor.

“Anne, Isabel'i gördün mü?”

“Onu yalnız bırak, o çok kötü.”

“Ortadan kayboldu! Onun özel güçleri var.”

“Saklandı, şapşal.”

“Hayır anne, güçleri var,” diye tekrarlıyor Nicolás.

Biliyorum, bütün bunlar General Francisco Rosas'tan önce ve şimdi bu görünürdeki taşın önünde beni kederlendiren şey. Bellek tüm zamanları bağrında taşır ve onun düzenini bilmek imkânsız olduğundan şimdi, doğumumun önsezisi olarak bu hayali tepeyi uyduran ışık geometrisinin önündeyim. Gözümün önünde aydınlık bir nokta bir vadi olarak beliriyor. O geometrik an bu taşın ânı ile birleşiyor ve onların hayali dünyalar oluşturan üç boyutlu uzamlarının üst üste binmesiyle bellek o günleri bana ilk günkü gibi geri getiriyor. Şimdi Isabel bir kez daha orada, portakal rengi fenerlerin aydınlattığı verandada, ince topukluları üzerinde döne döne kardeşi Nicolás'la dans ediyor; dudaklarında çarpık bir gülümseme ve bukleleri darmadağın. Onların etrafını açık renk giysili bir kızlar korosu sarmış. Annesi kızına ayıplayarak bakıyor. Hizmetçiler mutfakta, içmeye devam ediyorlar.

“Sonları iyi olmayacak,” diye hüküm veriyor mangalın etrafında oturanlar.

“Isabel! Kime bu danslar? Deli gibi görünüyorsunuz!”

2

General Francisco Rosas düzen kurmaya geldiğinde beni bir korku aldı, şenlik sanatını unuttum. İnsanlarım o dışarıdan gelme meymenetsiz askerlerin önünde dans etmediler. Geceler, gaz lambaları saat onda sönmüce daha karanlık ve korkutucu oldu.

Garnizon komutanı General Francisco Rosas asık suratlıydı. Sokaklarda kamçısını uzun çizmelerine vura vura dolaşır, kimseye selam vermez, bize dışarıdan gelenlerin yaptığı gibi bakardı. Boylu poslu, gücü kuvveti yerindeydi. İçindeki kaplanları kışkırtan cinsten sarı bakışları vardı. Yardımcısı Albay Justo Corona, o da çatık kaşlı, boynuna bağlı kırmızı bandanası ve iyice yana yatık kovboy şapkasıyla hep onun yanındaydı.

Kendilerine kuzeyli diyorlardı. Çift tabanca dolaşırlardı. General'inkilerin üzerinde, altın harflerle yazılıp güvercin ve kartal figürleriyle çerçevenilmiş isimleri yazılıydı: *Seni gören gözler* ve *İtaatkâr*.

Varlıkları, istemediğimiz bir şeydi. Hükümet yanlıydılar, zorla gelmişlerdi ve zorla kalıyorlardı. Beni yağmurun ve umudun olmadığı bu yerde unutan ordunun parçasıydılar. Onun yüzünden Zapata yanlıları gözlerimizin bilmediği bir yere gitmişlerdi ve o zamandan beri onların yolunu gözlüyor; atların, davulların ve dumanı tüten meşalelerin haykırışlarını bekliyorduk. O günlerde hâlâ şarkılarla hoplayıp zıplanan gecelere ve geri dönenlerle daha da katlanan sevince inanıyorduk. Asker gözümüzden uzak tutuyor olsa da o aydınlık gece, zamanın içinde bir yerlerde hiç dokunulmamış hâlde duruyordu ve beklenmedik bir söz ya da masumane bir hareket onu esaretinden kurtarabilirdi. Sessizliğe bu yüzden katlanıyorduk. O bekleyiş boyunca ben asılanları ağaçlarda sallandıran o meymenetsiz herifleri yakından gözlerken efkârlıydım. Korkmuştum. General'in adımları bile bizi kaygılandırıyor. Sarhoşlar da efkârlıydı. Günışığının kaçmaya hazırlandığı akşamüstlerinde, arada bir cayır cayır yankılanan uzun ve kırık bir narayla duyururlardı acılarını. O sarhoş nağmeleri karanlık basınca ölümle son bulurdu. Etrafımdaki çember daralıyordu. Belki de bu baskı beni terk edilmiş ve yolumu kaybetmiş hissetmeye zorluyordu. Mucizeyi beklerken günler âdeta üstüme çöküyordu, huysuz ve tedirgindim.

Önünü görmekten aciz General de zamanın dışında yaşıyor, bir geçmiş ve geleceği olmadan, gelip geçici varlığını unutmak için kapatması Julia'ya serenatlar düzdürüyor, geceleri peşinde askerî bando ve yardımcılarıyla orada burada dolanıp duruyordu. Ben panjurları kapalı balkonların arkasında suskundum, O *Koca Horoz*, kuyruğunda şarkılar ve mermilerle geçip giderdi. Sabah çok erken saatlerde Cocula girişindeki ağaçlarda asılmış birileri görülürdü. Onları görmemiş gibi yaparak geçerken bir parçası dışarı sarkmış dilini, asılı

kafasını ve uzun ince bacıklarını görürdük. Askerden yana olanların dediğine göre at hırsız veya isyancıydılar.

“Julia’nın defterine yazılacak yeni günahlar,” derdi Dorotea, sabah erkenden Cocula girişindeki ağaçların yakınından geçip yeni sağılmış sütünü içmeye giderken.

“Mekânları cennet olsun!” diye eklerdi, merhametine kayıtsız görünen o yalınayak, pançolu asılmışlara bakarak. “Yoksulların Göklerin Krallığı olacak”¹ ayeti yaşlı kadının aklına düşer, gözlerinin önünde altın rengi ışıkları ve pamuk gibi bulutlarıyla cennet canlanırdı. O el değmemiş âna dokunmak için elini uzatması yeterdi. Ama Dorotea o hareketi yapmaktan sakınırdı; bilirdi ki zamanda en ufak kırılma, onu günahlarının muazzam uçurumuna iter ve ebedî varlığını ondan koparıp alırdı. Asılan yerliler, Tanrı’nın kusursuz düzenine boyun eğiyorlardı, artık onun hiç ulaşamayacağı bir zamanın içindeydiler.

“Orası fakirler için.” Sözlerinin dilinden dökülüp asılmışlara dokunmadan ayaklarının dibine kadar ulaştığını gördü. Onun ölümü asla onların gibi olmayacaktı. “Kusursuz ölüm herkese nasip olmaz; ölü var, ceset var, ben ceset olacağım,” derdi içten bir kederle; ölü yalınayak bir “ben”, cennete uzanan yolda bir arınma eylemi, oysa ceset dünya nimetiyle, rantla, gaspla ve mirasla beslenmiş bir canlı. Dorotea’nın düşüncelerini anlatacağı kimsesi yoktu çünkü Matilde Hanımefendi’nin evinin bahçe duvarının ardındaki yarı harap evde tek başına yaşıyordu. Ailesi, ilerideki La Alhaja ve La Encontrada madenlerinin sahibiydi. Onlar ölünce Dorotea, büyük evini satıp Cortinaların evini satın aldı ve ölene dek orada yaşadı. Bir başına kalınca kendini sunak için dantel ve Çocuk İsa figürüne vaftiz elbisesi işlemeye, Bakire Meryem için takı yapmaya adadı. “Tanrı’nın garip kulu” derdik ona. Şenlik zamanı geldiğinde Dorotea ve Matilde Hanım ikonaları giydirmeyi üstlenirlerdi. İki kadın kiliseye kapanır,

1 Matta İncili 5:3-12. [Ç.N.]

imanla kefarete öderlerdi. Bay Roque, zangoç, azizlerin yanına indikten sonra saygılı biçimde uzaklaşıp onları yalnız bırakırdı.

Isabel'le kardeşleri “Bakire’yi çıplakken görmek istiyoruz!” diye bağıra bağıra koşarak birden kiliseye girer, kadınlar telaşla ikonaları örterdi.

“Tanrı aşkına çocuklar, böyle şeylerin görülmemesi gerek.”

“Hadi gidin buradan,” diye yalvarırdı Matilde halaları.

“Teyze, ne olur, bir kerecik!”

Elinden gelse Dorotea çocukların merakına ve koşturmacasına gülerdi. Ama gülerse kutsala saygısızlık olurdu.

“Eve gelin, size bir hikâye anlatayım da görün, meraklılar niye az yaşar,” diye çocuklara vaatlerde bulunurdu.

Yaşlı kadının Moncadalar ile dostluğu hep devam etti. Çocuklar onun bahçesini temizler, bal peteklerini alır, begonvilleri yönlendirecek sopaları ve manolyaların çiçeklerini keserlerdi, çünkü Dorotea parası bittiğinde altının yerine çiçek koyduğu sunakları süslemek için kendini taç örmeye adandı. Sözüünü ettiğim o günlerde Dorotea tacoları ateşte bırakıp yaktığını unutacak kadar yaşlıydı artık. Isabel, Nicolás ve Juan onu ziyarete geldiklerinde bağırırlardı:

“Yanık kokuyor!”

“Ha? Zapatistalar evimi yaktığından beri fasülyeleri yakıyorum,” diye yanıtlardı, alçak taburesinden kalkmaya zahmet etmeden.

“Ama sen zapatistasın,” derlerdi gençler gülererek. “Çok yoksullardı, biz de onlara yiyecek ve para ayırırdık. Bu yüzden Tanrı onları özleyelim diye bize Rosas’ı gönderdi. Fukaralığı anlamak için fakir olmak lazım,” derdi gözünü çiçeklerinden ayırmadan.

Gençler ona yanaşıp öperler, o da onlara sanki akşamdan sabaha değişmişler de artık tanıyamıyormuş gibi şaşkınlıkla bakardı.

“Nasıl da büyüdünüz! Artık hizaya girme vakti! Şeytanın kuyruğuna takılmayasınız ha!”

Gençler inci gibi dişlerini göstererek gülerlerdi.

Dorotea'nın kaldığı odanın duvarlarını annesinden kalma kumaş yelpazeler süsledi. Aziz resimleri, fitil ve yanık mum kokusu da olurdu. O ufakık, derli toplu, loş oda Isabel'i her defasında şaşkına çevirirdi. Yelpazeleri süsleyen ayışığı altındaki minyatür manzaraları, mini minnacık havalı çiftlerin öpüştüğü karanlık balkonları izlemeye doyamazdı. Karanlığın koynunda saklı o yadigâr kumaşlara hapsolmüş şey, gerçek olamayacak bir aşkın ince ince işlenmiş görüntüleriydi. Yıllara meydan okuyan o kargacık burgacık sahnelerden gözlerini alamazdı. Diğer odalar başıboş kedilerle mavi gündüzsefalalarının gelip geçtiği isten kararmış duvarlardı.

“Nicolás, ben yaşlandığımda böyle bir odam olacak!”

“Ağzından yel alsın genç kızım, sen tek başına kalmak için yaratılmadın! Biliyorsun, evlenince en sevdiğin yelpazeleri alıp götüreceksin.”

Nicolás somurtup kara kaşlarını, kara gözlerini dikleşirdi.

“Sen evlenecek misin, Isabel?” Koridorda bir sütuna dayanmış duran Nicolás, Isabel'in Dorotea'nın odasından yüzü değişmiş, oğlana yabancı bir dünyada kaybolup gitmiş hâlde çıktığını gördü. Bu ona ihanetti, kardeşini yalnız bırakıyor, çocukluklarından beri onları birbirine bağlayan düğümleri koparıp atıyordu. Ama oğlan, ikisinin birlik olmak zorunda olduklarını biliyordu: İxtepec'ten kaçacaklardı; göz kamaştırıcı haleleriyle yollar, savaşı kazanacakları kırlar, önlerine uzanmış onları bekliyordu... İyi de hangi yol? Bir çatlağın arasından kayıp yitmemek için onu ikisi birlikte bulmak zorundaydı. Sonra şanlı bir dünyadan yükselen borazan seslerinin çağrısına uyup kahramanlarla buluşurlardı. Onlar, Moncadalar, yataklarında öyle terden sıırıslıklam çarşafalarda, hayata sülük gibi yapışarak ölmeyeceklerdi. Devrimin uzaktan duyulan gümbürtüsü onlara yakındı, birkaç yıl öncenin insanı hop oturup hop kaldıran günlerine yeniden girmek için evin kapısını açmak yeterdi.

“Sokak ortasında ya da bir bar kavgasında ölmeyi tercih ederim,” dedi Nicolás hınçla.

“Hep ölmekten söz ediyorsun, delikanlı,” diye karşılık verdi Dorotea.

Kız kardeşine bakmakla meşgul Nicolás cevap vermedi. Doğru, değişmişti; sözlerinin bir etkisi yoktu. Isabel gitmeyi düşünüyordu ama onunla değil. “Kocasını nasıl biri olacak?” diye sordu kendine korka korka. Isabel de aynısını düşünüyordu.

“Nico, sence artık doğmuş mudur?”

“Salak salak konuşma!” diye haykırdı. Kız kardeşi onu gıcık ediyordu.

“Şu an bir yerlerde olmalı,” diye karşılık verdi kız, aldırmadan. Gitti, bir yerlere bakındı, bir figür buldu, yüzü asıldı ve hiç bakmadan yanından geçti.

“Yok, herhâlde ben evlenmem...”

“Olmayacak şeyler geçirmeyin aklınızdan,” diyerek uyardı yaşlı kadın, gençler artık gitmeye hazırlanıyordu.

“Sadece olmayacak şeyleri hayal etmek lazım Doro,” diye yanıtladı Isabel antreden.

“Ne demeye çalışıyorsun yani bu saçmalıklarla?”

“Melekleri hayal etmek lazım,” diye bağırdı genç kız, yanağına öpücüğü kondurduğu yaşlı kadınsa kapıda durup, bu dünyada kalmış son üç arkadaşı uzaklaşana dek onları arkalarından izledi.

3

“Sizinle ne yapacağımı bilmiyorum.”

Martín Moncada Beyefendi okumayı bırakıp aciz gözlerle çocuklarına baktı. El ayak çekilmiş o saatte sözlerinin, çalışma odasına düşmesiyle herhangi bir yankı bulmadan köşelerde kaybolup gitmesi bir oldu. Gençler bir dama tahtası üzerine eğilmiş, kımıldamadan duruyorlardı. Babalarının o cümleyi tekrarlamasının üzerinden zaman

geçmişti. Odayı aydınlatan ışıkların halkaları titremiyordu henüz. Arada bir, koşan bir kadının ahşap zeminde çıkardığı yumuşak ses, bir kapıyı hafifçe açıp kapatıyor, hızla uzaklaşıyordu. Ana Hanımefendi kitabını kenara bıraktı, gaz lambasının fitilini dikkatlice yukarı çıkardı ve kocasının sözlerine cevap olarak yüksek perdeden konuştu: “Çocuk sahibi olmak zor! Çok başka varlıklar..”

Nicolás, siyah beyaz zeminde bir taşı hareket ettirdi, Isabel hamlesini düşünmek için eğildi, Juan da iki yetişkin arasındaki dalaşmayı duymamak için birkaç kez dilini şaklattı. Saat abanoz kasasında saniyeleri dövüyordu.

Martín Beyefendi kaşlarının altından saate sert sert bakıp işaretparmağıyla tehdit eder gibi konuştu: “Geceleri ne kadar da gürültücüsün.”

“Dokuz,” dedi Félix köşesinden; evin eski bir alışkanlığını yerine getirmek üzere taburesinden kalkıp saate yöneldi, cam kapağı açıp sarkacı ayırdı. Saat sustu. Félix bronz parçayı efendisinin yazı masasına koyup yerine döndü.

Martín beyaz porselen kadran üzerindeki hareketsiz ibrelere dönüp, “Bugün bizi kovalayamayacaksınız,” dedi.

Oda ve sakinleri tiktakların olmadığı, seslerin ve jestlerin geçmişte ilerlemeye koyulduğu yeni ve melankolik bir zamana girdiler. Ana Hanımefendi, kocası, gençler ve Félix; onları sadece bellekte yaşamaya devam edecek karakterler hâline getirmek üzere gerçeklikten ayıran, sarı ve kendine özgü bir ışıktaki yitip giderek geleceği olmayan anılara dönüştüler.

Onları şimdi böyle görüyorum; her biri kendi ışığının çemberine hapsolmuş, geceleri evlerin panjurları kapandığında üzerime çöken ağırlık ve kendileri dışında unutulmaya yüz tutmuş hâlde.

“Gelecek! Gelecek! Nedir gelecek?” diye Martín Moncada’nın sabırsızlanan sesi yükseldi.

Félix kafasını salladı, karısı ve çocuklar sessizliklerini korudular. Geleceği düşündüğünde birbiri üstüne binmiş günlerden oluşan bir

çığ; evinin, çocuklarının ve onun üstüne doğru geliyordu. Günler onun için herkesinki gibi geçip gitmiyordu. Kendi kendine, “Pazartesi günü şunu yapacağım” demezdi hiç, çünkü o pazartesiyle onun arasında yaşanmamış öyle çok anı vardı ki onu “o pazartesi günü şunu yapmak” gibi bir ihtiyaç duymaktan uzak tutuyordu. Birden fazla bellek arasında mücadele veriyordu ve tek gerçekdışı bellek, olup bitenleri barındıran idi. Çocukken, hiç görmediği, duymadığı şeyleri hatırladığı saatler geçirirdi. Evin avlusundaki begonvil onu karla kaplı ülkeler olduğunu duymaktan daha çok hayrete düşürürdü. Karı sessizliğin bir biçimi olarak anımsıyordu. Begonvilin altında otururken beyaz bir esrar perdesinin onu ele geçirdiğini hissedirdi; kara gözleri için evden gördüğü gökyüzü kadar geçmekteydi.

“Ne düşünüyorsun, Martín?” diye sordu annesi, onu öyle dalıp gitmiş görünce.

“Kar aklıma geldi,” diye yanıtladı beş yaşının belleğinden. Büyüdükçe, belleği yaşanmamış geçmişe ve geleceğe ait eylemler ve görüntülerin iç içe geçmiş renklerini, gölgelerini yansıtır ve Martín Moncada, onu her defasında yapayalnız biri hâline getiren bu iki ışık arasında yaşardı hep. O sabah begonvilin inanılmaz morluğunu seyre dalmışken annesi, o anıların oğlunun en derinlerinde kendine yol bulacağı aklına dahi gelmeden birden gülmeye başladı. Ixtepec’te sadece o çocuğun burnunun aldığı, bilinmeyen kokular vardı. Hizmetçiler mutfakta ateşi yaktılarsa yanık çıra kokusu, içinde soğuk ve reçine kokan bir rüzgârla birkaç çam görüntüsünün olduğu başka anıları ortaya çıkarır, belleğinde farkındalık yaratana dek bedeninde tüterdi. Hayretle çevresine bakar, sıcak mangalın yakınında, bahçeden gelen, bataklık kokulu havayı solurdu. Nerede olduğunu bilmemenin, kendini tümüyle korunmasız bir yerde bulmanın tuhaf duygusu içinde, sesler ve ona ninniler söylemiş yüzler dahi yabancı gelirdi. Mutfağın açık kapısında bir uçtan diğerine uzanan alev alev begonvil onu korkutuyor, kendini bilmediği bir yerde yolunu

kaybetmiş gibi hissettiriyor ve birden ağlamaya başlıyordu. “Ağlama Martín, ağlama!” diyen hizmetçiler kara örgülü saçlarını onun yüzüne degecek kadar yaklaştırarak dikkatle bakarlardı. O zaman kendini hiç olmadığı kadar yalnız hisseder, bu kez teselli bulmaz bir ağlamaya geçerdi. “Kimbilir nesi var!” derdi hizmetçiler arkalarını dönüp giderken. O da evinin mutfağında hasır bir sandalyeye oturmuş kahvaltısını bekleyen Martín’de yavaş yavaş kendini tanırdı.

Akşam yemeğinden sonra Félix, saatleri durdurduğunda özgürce yaşanmamış belleğine koşuyordu. Takvim de onu parçalar hâlinde bir zamana hapsediyor ve içinde yaşadığı parçalara bölünmemiş öteki zamandan mahrum bırakıyordu. O öteki zamanın içinde tüm pazartesiler tek bir pazartesiydi; sözcükler büyüdü, insanlarsa bedeni olmayan karakterler hâline geliyor, manzaralar renklere dönüşüyordu. Şenlik günlerini seviyordu. İnsanlar meydanda amaçsızca dolanırken şenliklerin unutulmuş anılarının büyüü altında gibiydiler; günlerin kederi o unutuştan doğuyordu. “Birgün hatırlayacağız, hatırlayacağız,” diyordu içinden; insanın tüm hareketleri gibi şenliğin köklerinin de zamanın içinde bir yerlerde el değmemiş hâlde var olduğundan ve zamanın hikâyesini zamanın içinde okumak için yalnızca bir çabanın, bir görme isteğinin yeteceğinden emindi.

“Bugün Doktor Arrieta’yı görmeye gittim ve ona gençlerden söz ettim,” dediğini duydu Félix’in.

“Doktora mı?” diye sordu Martín Moncada. Félix olmasa ne yapardı? Félix onun tüm günlerinin belleğiydi. “Bugün ne yapacağız?”, “Dün gece hangi sayfada kaldım ben?”, “Justino ne zaman ölmüştü?” Félix onun unuttuğu her şeyi hatırlıyor ve yanılmaksızın cevap veriyordu. Onun ikinci ‘ben’i idi, kendini yanında yabancı hissetmediği ve ona yabancı gelmeyen biricik kişiydi. Oysa annesiyle babası gizemli kişiliklerdi. Ona inanılmaz gelen, ölmemeleri değil de doğum tarihlerinin, kendi doğum tarihine çok yakın olmasına rağmen hafızasında sanki Kyros ya da Kleopatra’nın doğumundan bile daha

Elena Garro

Geleceğin Anıları

Dağın taşın dili olup konuşsa bir ülkenin ve bir dönemin yaralarına dair neler anlatır? Meksika'nın sıcak topraklarının hafızası insanlara, onların kişisel ve müşterek acılarına, hayal ve rüyalarına, tarihe ve toplumsal dönüşümlere dair hangi izleri taşır?

Geleceğin Anıları zulüm ve inancı, tutku ve nefreti, birlik ve ihaneti, geçmiş ve geleceği, hayal ile gerçeği, umut ve karamsarlığı bir arada yaşayan Ixtepec halkının hikâyesini anlatıyor. Bir yandan Meksika Devrimi'nden sonraki toprak reformunun ve yeni anayasanın küçük bir kasabaya etkilerini izlerken bir yandan da Meksika kadınlarının nasıl basmakalıp kimliklere, hatta kimliksizliğe mahkûm edildiğini görüyoruz. Peki ya Isabel ve onun taşa dönen varlığı bunu değiştirebilecek mi?

Gerçeği düşünle yoğuran anlatımıyla çağdaş Latin Amerika edebiyatının etkileyici yazarı Elena Garro, romanında döngüsel zaman geçişleri sayesinde gerçeği hayalle, korkuyu rüya ile buluşturan bir dünya yarattı. Öyle ki Octavio Paz'ın, yazara "Sen benden daha yeteneklisin, yak onları lütfen..." dediği *Geleceğin Anıları*, alevlerin arasından kurtarılmaya az kalsın günümüz okurlarına ulaşamayacak ve Latin Amerika edebiyatının kült metinlerinden biri olamayacaktı.

"Çağdaş Latin Amerika edebiyatının en mükemmel eserlerinden biridir."

Octavio Paz

"*Geleceğin Anıları* bana hep en sıradışı romanlardan biri gibi gelmiştir."

Juan Rulfo



delidolu.com.tr

📧📱📷 delidolukitap

📖 Delidolu Yayınları

ISBN: 978-625-6084-01-8



9 786256 084018